

KPMG Accountants N.V.
Postbus 29761
2502 LT Den Haag

Prinses Catharina Amaliastraat 5
2496 XD Den Haag
Telefoon (070) 338 2222
www.kpmg.nl

Vertrouwelijk

Aan de directie en de Raad van Toezicht van
Stichting Escher Collectie
Postbus 72
2501 CB DEN HAAG

Onze ref.: 2186536
22X00182291DHG br

Den Haag, 28 april 2022

Betreft: Jaarrekening 2021

Geachte Raad van Toezicht en directie,

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat u de hiernavolgende controleverklaring opneemt en openbaar maakt in de sectie 'Overige gegevens' van de jaarstukken 2021, die overeenkomen met het bijgevoegde gewaarmerkte exemplaar.

"Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Directie en de Raad van Toezicht van Stichting Escher Collectie

Verklaring over de in het financieel jaarverslag 2021 opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Escher Collectie (hierna 'de stichting') te Den Haag (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel

- geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Escher Collectie per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven' en de vereisten van de jaarrekening gesteld bij of krachtens artikel 3 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017;
- zijn de in deze jaarrekening opgenomen subsidies van de gemeente Den Haag rechtmatig besteed overeenkomstig de bepalingen in artikel 5 lid 4a en 4b van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 1 de staat van baten en lasten over 2021;
- 2 het kasstroomoverzicht over 2021; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Aan de directie en de Raad van Toezicht

Jaarrekening 2021

Den Haag, 28 april 2022

Identificatie

De gecontroleerde jaarrekening 2021 van Stichting Escher Collectie sluit met een balanstotaal van EUR 2.607.542, een totaal van lasten van EUR 1.167.898, een totaal baten van EUR 1.366.188 en een exploitatie resultaat voor resultaatbestemming van EUR 192.842 positief. De in de jaarrekening opgenomen subsidies van de gemeente Den Haag bedragen in totaal EUR 400.045.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de bepalingen in artikel 5 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Escher Collectie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het financieel jaarverslag 2021 opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het financieel jaarverslag 2021 andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720 en de bepalingen in artikel 5 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven' en de vereisten van de jaarrekening gesteld bij of krachtens artikel 3 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

Aan de directie en de Raad van Toezicht

Jaarrekening 2021

Den Haag, 28 april 2022

De directie is ook verantwoordelijk voor de rechtmatige besteding van de in deze jaarrekening opgenomen subsidies van de gemeente Den Haag overeenkomstig de bepalingen in artikel 5 lid 4a en 4b van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de bepalingen in artikel 5 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

— het identificeren en inschatten van de risico's

- dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
- van het niet rechtmatig besteden van de verantwoorde subsidies van de gemeente Den Haag die van materieel belang zijn.

Aan de directie en de Raad van Toezicht

Jaarrekening 2021

Den Haag, 28 april 2022

- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde subsidies van de gemeente Den Haag in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig zijn besteed.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 28 april 2022

KPMG Accountants N.V.

W. A. Touw RA"

Aan de directie en de Raad van Toezicht

Jaarrekening 2021

Den Haag, 28 april 2022

De hiervoor vermelde tekst van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Wij zenden één los exemplaar van bovengenoemde controleverklaring mee voorzien van onze persoonlijke handtekening. Dit exemplaar is ten behoeve van eigen gebruik.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat u het afschrift van onze controleverklaring opneemt en openbaar maakt in de sectie 'Overige gegevens' van de jaarstukken 2020, die overeenkomt met het bijgevoegde gewaarmerkte exemplaar, mits de gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd is vastgesteld en binnen één maand na dagtekening van deze brief aan derden wordt verstrekt of op andere wijze openbaar wordt gemaakt. Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met deze jaarstukken. Wij benadrukken dat het niet toegestaan is om het gewaarmerkte exemplaar van de jaarstukken openbaar te maken.

Een exemplaar van de jaarrekening dient te worden ondertekend door de directie en door hen die deel uitmaken van het toezichthoudend orgaan. Voort dient de jaarrekening in overeenstemming met artikel 300 lid 3 BW2 te worden vastgesteld. Om fraude met handtekeningen te vermijden ontraden wij het openbaar maken van ondertekende jaarstukken.

Indien u deze jaarstukken waaronder de door de accountant gecontroleerde jaarrekening opneemt op het internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internet-site. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen en/of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ('u verlaat de beveiligde jaarstukken, waaronder de door de accountant gecontroleerde jaarrekening').

Tot het geven van nadere toelichting zijn wij graag bereid.

Hoogachtend,
KPMG Accountants N.V.

W. A. Touw RA
Partner

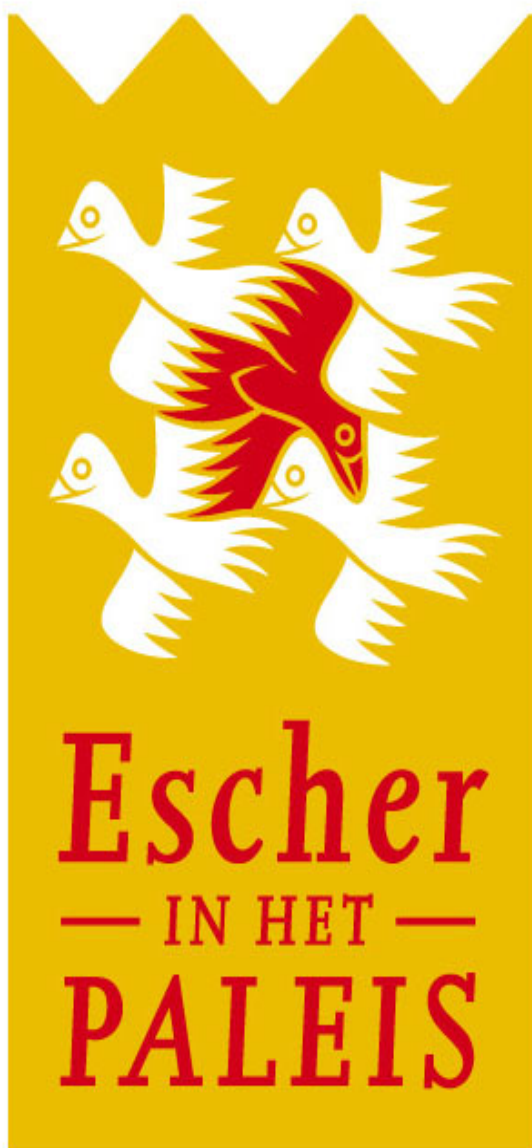
Bijlage(n):

Gewaarmerkt exemplaar van de jaarstukken 2021
Eén los exemplaar van de ondertekende controleverklaring

Stichting Escher Collectie

te Den Haag

Financieel jaarverslag 2021

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Inhoudsopgave	pagina
Bestuursverslag	3
Jaarrekening	
Balans per 31 december 2021	19
Staat van baten en lasten over 2021	21
Kasstroomoverzicht	22
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	23
Toelichting op de balans per 31 december 2021	29
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021	37
Overige gegevens	42
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	
Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming	

Bestuursverslag 2021

Het bestuur van Escher in Het Paleis biedt hierbij zijn bestuursverslag aan voor het boekjaar dat geëindigd is op 31 december 2021.

De Stichting Escher Collectie is gevestigd te Den Haag aan Lange Voorhout 74 en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 21794207. De stichting heeft ten doel het inrichten, in stand houden en exploiteren van Het Paleis en het tentoonstellen van de Escher Collectie.

Het bestuur van de stichting is belast met de algemene en dagelijkse leiding van het museum. Het bestuur is verantwoordelijk voor het functioneren en de resultaten en legt daarover verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

2021, het jaar wat het herstel van de pandemie had moeten zijn

In oktober 2020 durfde het museum heel voorzichtig over de horizon te kijken van dat jaar. Destijds was er vooral hoop dat er, misschien ergens richting mei 2021, herstel zou kunnen optreden van de coronamaatregelen van de overheid. Met de kennis van dat moment, terwijl de eerste mensen hun eerste vaccinatie kregen, leek het ook goed te gaan tot de musea begin december 2020 te horen kregen dat ze de deuren weer moesten sluiten. Deze tweede lockdown zou maar liefst duren tot 5 juni 2021. Effectief was EiHP in 2021 slechts 28 weken open. Dit heeft als gevolg gehad dat in 2021 51.675 bezoekers het museum hebben bezocht.

Ondanks de moeilijkheden die de wisselende omstandigheden rondom het coronavirus met zich meebrachten, willen we in dit jaarverslag graag focussen op de zaken die wel hebben kunnen plaatsvinden. Want, ondanks het feit dat het museum gesloten was, heeft het team erg hard gewerkt om achter de schermen alsnog veel gedaan te krijgen én om in de startblokken te staan op de momenten dat EiHP wel open mocht. Dit laatste resulteerde wederom in nagenoeg uitverkochte tijdsloten. Vooral vlak na de zomerperiode, toen de maatregelen verder werden afgezwakt, waren er zelfs weekenden waarin het museum meer bezoekers heeft ontvangen dan in 2019.

Kijken we naar de herkomst van de bezoekers dit tweede covidjaar, dan zien we dat 59% van de bezoekers logischerwijs uit Nederland is gekomen. Nog steeds kwam 40% uit het buitenland, echter in een andere mix. De top 3 bestond uit min of meer de nabij-landen Duitsland, België en Frankrijk. Amerika, na jaren op de 2^e plaats te hebben gestaan, staat als 5^e in de lijst en Groot-Brittannië zelfs 7^e. 10% van de Nederlandse bezoekers kwamen uit Den Haag. Zuid-Holland als geheel was goed voor 44% van de Nederlandse bezoekers.

Details over de activiteiten die in 2021 hebben plaatsgevonden staan in het onderstaande verslag beschreven. Specifiek moet echter genoemd worden hoe hard de mensen van reserveringen en educatie hebben gewerkt. Met enorm veel geduld en een gigantische ‘drive’ hebben beide collega’s op allerlei manieren toch getracht om scholen alsnog in het museum te krijgen. Met steeds veranderende regels en wisselende wensen van zowel schoolbesturen als ouders hebben beide collega’s bergen verzet en weer teruggeplaatst. Dit geldt tevens voor de conservator en haar stagiaire die, los van de vele andere tentoonstellingen, handenvol werk hebben gehad aan een tentoonstelling van een privéverzamelaar. Letterlijk om 5 voor 12, de vrijdag voor de maandag van de opening, werden de coronaregels weer zodanig aangescherpt dat alles moest worden afgeblazen. Omdat er rond de opening van deze tentoonstelling veel extra’s gepland stond, heeft de conservator dat weekend dusdanig weten te plannen dat deze tentoonstelling toch is opgebouwd op zondagavond/nacht voor een belangrijke fotoshoot, om deze vervolgens op maandag en dinsdagochtend daarop weer af te bouwen zodat het museum op dinsdag weer open kon. Vindingrijkheid en flexibiliteit bleken dit jaar een noodzakelijk goed voor het hele team van Escher in Het Paleis.

Welke prachtige zaken hebben wel plaatsgevonden?

Tentoonstellingen

Geniale grafici: Escher en zijn tijdgenoten

3 maart t/m 5 september 2021

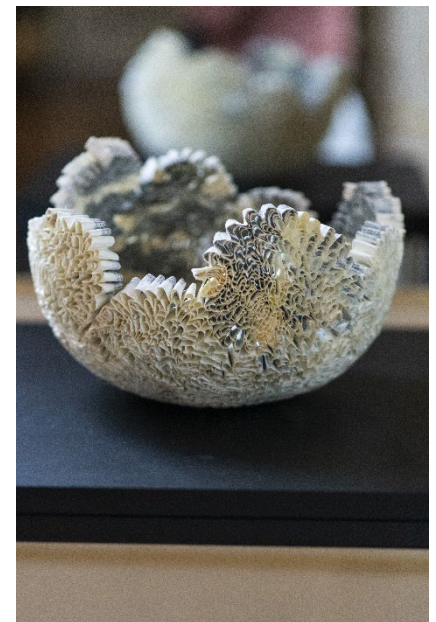
Om Eschers prenten in de context van hun tijd te kunnen zien en begrijpen, heeft Escher in Het Paleis de tentoonstelling *Geniale grafici: Escher en zijn tijdgenoten* ontwikkeld, met prenten uit de collectie van Kunstmuseum Den Haag. Deze tentoonstelling toonde het werk van 43 andere grafici uit de tijd van Escher, waaronder Piet Mondriaan, Matthijs Maris, Jan Mankes, Isaac Israëls, Julie de Graag, Jan Toorop en Jan Hendrik Weissenbruch. De tentoonstelling liet de veelzijdigheid van de Nederlandse grafiek aan de hand van prenten van Eschers vrienden, bekenden en leermeesters zien. Ook werd het werk van andere kunstenaars getoond, die kleur gaven aan de tijd waarin Escher zich ontwikkelde tot een groots graficus. In Raam Magazine schreef conservator Judith Kadee een verdiepend artikel over de tentoonstelling over Eschers tijdgenoten. Daarnaast werden er meerdere verdiepende artikelen over deze tentoonstelling gepubliceerd op de website en hebben we een serie korte films gemaakt waarin de conservator vertelt over kunstenaars en thema's in de tentoonstelling.

Tijd en Eeuwigheid. Poëzie in beeld en woord

28 juni t/m 19 september 2021

In de zomer presenteerde Escher in Het Paleis in de balzaal de tentoonstelling *Tijd en Eeuwigheid*. Hierin werden de driedimensionale papierkunstobjecten van de Nederlandse kunstenaar Annita Smit (1966) getoond tussen het werk van M.C. Escher. Waar Escher driedimensionale voorstellingen óp papier creëert, doet Smit dat mét papier. De kunstwerken in deze tentoonstelling, die werd georganiseerd door het Bijbels Museum, werd vergezeld door gedichten van Babs Gons en Mustafa Stitou over hun visie op tijd en eeuwigheid.

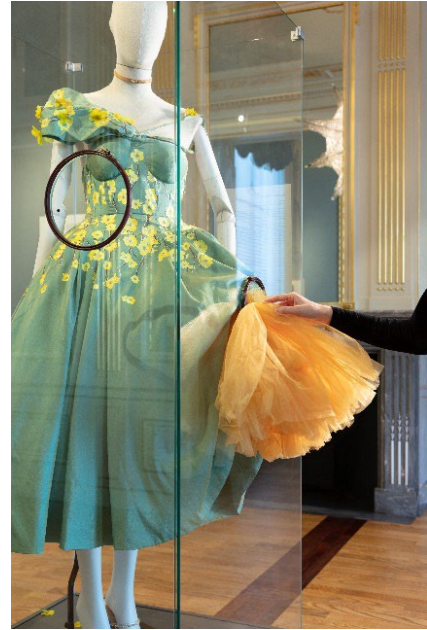
Tijd en Eeuwigheid was een triadetentoonstelling in samenwerking met de Kloosterkerk Den Haag, waar ander werk van Annita Smit en eigentijdse dichters te zien was. Dit was daarmee ook de aanleiding voor de lancering van het Haagse Museumkwartier. Deze instelling-overstijgende samenwerking werd door de Kloosterkerk als Escher in Het Paleis als zeer positief ervaren en legt een basis voor meerdere inhoudelijke samenwerkingen binnen het Museumkwartier.

Kijken met je handen

14 oktober 2021 t/m 9 januari 2022

Ter gelegenheid van The Hague Fashion Week heeft Escher in Het Paleis de tentoonstelling *Kijken met je handen*, met aanraakbare mode van de Nederlands-Curaçaose ontwerper Michelangelo Winklaar (1983), gemaakt. Deze experimentele expositie is ontwikkeld met het doel een breed publiek, inclusief blinden en slechtzienden, een modecollectie te laten ervaren door middel van tast. Waar een modecollectie in een museum normaal niet aangeraakt mag worden, nodigt Winklaar het publiek juist uit de tastzin te gebruiken. Op subtiele wijze refereerde Winklaar met zijn collectie aan het werk van M.C. Escher en Paleis Lange Voorhout. Rondom de tentoonstelling werden meerdere rondleidingen voor blinden en slechtzienden georganiseerd en o.a. een podcast met de blinde podcastmaker Ferry Molenaar ontwikkeld. Ook werden zaalteksten ingesproken voor de doelgroep, waren braillebladen mee te nemen en was er een luister-cd over het Nederlandse modebeeld in de najaar beschikbaar met een verdiepend interview met maker Michelangelo Winklaar.

Andy Warhol: Obsessie met oplage

7 december 2021 t/m 6 maart 2022

In het museum is in de wintermaanden een bijzondere selectie van tien portretten van Andy Warhol uit een unieke privécollectie te zien geweest. Deze iconische Amerikaanse Popartkunstenaar deelde zijn voorliefde voor grafiek met M.C. Escher. De zeefdruktechniek waar Warhol vaak voor koos, gaf hem de mogelijkheid om werk in oplage te maken zodat zijn kunst voor zoveel mogelijk mensen beschikbaar was. Ook Escher koos om deze reden voor de prentkunst: toegankelijkheid is voor beide kunstenaars van groot belang. Extra bijzonder is Warhols portret van Koningin Beatrix: deze koningin heeft jarenlang in Paleis Lange Voorhout gewerkt en hing daarom op een centrale plek in de ontvangsthall van het paleis.

Permanente collectiepresentatie

Make-over interactieve tentoonstelling tweede verdieping

De sluiting tijdens de coronapandemie is gebruikt om de tweede verdieping, die in het teken staat van het interactief beleven van de wereld van Escher, verder te ontwikkelen. Een aantal wanden zijn opnieuw geverfd in een frisse kleur geel, wat de ruimtes een lichte uitstraling geven. Daarbij zijn er speelse patronen in de zalen aangebracht en nieuwe zaalteksten geschreven die beter aansluiten bij de huidige tijd en de vernieuwde ruimtes.

Op de tweede verdieping pronken nu ook drie nieuwe spiegelande glaskunstwerken van Tomas Hillebrand. Daarnaast zijn er drie voelobjecten toegevoegd aan deze tentoonstelling. Door middel van driedimensionale objecten, maar ook effecten als draaiingen en wind, kunnen visueel beperkte mensen hier de prenten van Escher voelen en ervaren. Dit project, dat begonnen is in 2020, is hiermee succesvol afgerond.

Nieuwe audiotours

Escher Highlights & Emma Audiotour

In 2021 is ook de Highlights Audiotour vernieuwd en uitgebreid. Daarnaast is de Emma Audiotour compleet vernieuwd en van nieuwe verhalen over het paleis voorzien. Met de twee vernieuwde en uitgebreide audiotours vol bijzondere verhalen over Escher én Het Paleis kunnen de bezoekers nu een uitgebreide tour over de topstukken van Escher volgen en een tour over het leven van Koningin-Moeder Emma en de geschiedenis van Paleis Lange Voorhout. Als gevolg van de uitbreiding en kwalitatieve impuls van deze twee audiotours is de verouderde Escher in Het Paleis-tour uit het aanbod gehaald.

Theater Diligentia & PePijn – Humor in Kunst

22 oktober 2021 t/m 30 april 2022

Samen met Theater Diligentia & Pepijn heeft EiHP de audiotour Humor in Kunst ontwikkeld. In deze audiotour geeft cabaretier Marco Lopes op zijn eigen wijze zijn humorvolle kijk op het museum en de prenten van Escher. De audiotour werd gelanceerd tijdens het Peperfestival, het cabaretfestival waarin de cabaretiers met, door en vanuit humor de samenleving een (lach)spiegel voorhouden. Tijdens het Peperfestival was Escher in Het Paleis ook een festivallocatie met een verrassingstour en een show van Elke Vierveijzer, en werd de audiotour aangeboden aan het festivalpubliek.

Werk aan de Eschercollectie

Driemaandelijkse wissels

Om de drie maanden worden in Escher in Het Paleis nieuwe originele prenten van M.C. Escher getoond, zodat deze gevoelige kunstwerken niet te veel licht krijgen. Ook dit jaar zijn daarom vier wissels van prenten geweest, met o.a. vroeg werk uit Eschers tijd in Italië, werk in opdracht zoals pakpapier voor de Bijenkorf en bijvoorbeeld een recentelijk aangeschafte proefdruk van Eschers prent *Platwormen* (1959). Zo vertellen deze continu wisselende prenten iedere drie maanden weer een ander verhaal op zaal met nieuwe thema's in en rondom het werk van Escher.

Facsimiléproject

Omdat het werk van M.C. Escher grotendeels op papier is gemaakt, moet Escher in Het Paleis voorzichtig met zijn prenten om gaan. Papier verkleurt snel, wat niet gewenst is voor een collectie die niet verloren mag gaan. Daarom is Escher in Het Paleis genoodzaakt om gedeeltelijk met facsimilé's te werken: hoogwaardige prints van de originele werken uit de collectie van Kunstmuseum Den Haag.

De facsimilé's in Escher in Het Paleis waren toe aan vernieuwing. Er is daarom een nieuw facsimiléproject opgezet, waarvoor alle werken in 2020 en 2021 opnieuw zijn gefotografeerd. Voor het ontwikkelen van de nieuwe facsimilé's is een projectmedewerker aangenomen voor een periode van 10 maanden om ruim 70 nieuwe facsimilé's te ontwikkelen en deze zo dicht mogelijk qua kleur en druk bij het originele werk te brengen. Deze zijn vervolgens opnieuw ingelijst en hebben de oude facsimilé's vervangen.

Digitalisering collectie

Samen met Kunstmuseum Den Haag heeft het museum een begin gemaakt met het laten digitaliseren van het Escherarchief, vol brieven, aantekeningen, notities en meer van de hand van Escher, in samenwerking met het digitaliseringsbedrijf Picturae. Deze digitaliseringsslag moet het archief beter toegankelijk maken voor onderzoekers en de collectie toekomstbestendig maken. Het project vergt een gedegen voorbereiding om de omvang van het archief in kaart te brengen en is opgezet door conservator Judith Kadee en collectiemedewerker Vivien Entius van Kunstmuseum Den Haag. De rest van de uitvoering van het project staat gepland voor 2022.

Marketing & communicatie

In 2021 heeft Escher in Het Paleis zich geprofileerd tijdens diverse lokale marketingacties. Zo is het museum te zien geweest in de campagne ‘Allemaal Haags’, over toegankelijkheid. Hierin zijn voorbeelden te zien waarin Den Haag zich toont als een stad waar iedereen ertoe doet. Met onze inzet voor mensen met een visuele beperking was Escher in Het Paleis een van de aansprekende voorbeelden. In de campagne ‘Den Haag staat aan’ liet deze stad vol cultuur zien dat ze weer ‘aan’ staat na een moeilijke tijd. Ook was het museum een van de locaties in een vijfdelige videoserie over dans. Hierin werden Haagse instellingen, makers en iconische plekken met elkaar verbonden. Niet op het podium, maar dwalend door de stad.

2021 was ook het jaar waarin het Museumkwartier, het samenwerkingsverband tussen 12 cultuurhotspots rondom de Hofvijver, echt van start ging. Dat gebeurde in de vorm van o.a. een Augmented Reality-route waarin je met een smartphone kunt ontdekken hoe personen en objecten hebben bijgedragen aan de rijke geschiedenis van het Museumkwartier. Een van de AR-spots bevindt zich voor de deur van het paleis. Ook is het museum een van de Kunstsnaaklocaties. In de Kunstsnaaks brengen gezinnen een flitsbezoek aan drie Museumkwartierplekken en krijgen een uniek kijkje achter de schermen, een minivoorstelling of een bijzonder programma.

Een mooi persmoment kwam tijdens de derde lockdown in februari 2021. Het tv-programma Tussen Kunst en Kitsch kwam langs voor opnames van hun special Tussen Kunst en Kitsch Extra. In dit programma wordt doorgepraat over één van de bijzondere vondsten uit de aflevering van ‘Tussen Kunst en Kitsch.’ Centraal in deze editie stond de prent *Oog* van Escher. Expert Willem de Winter is voor het item in gesprek gegaan met conservator Judith Kadee en toonde dat Escher een graficus pur sang is en een meester in de mezzotinttechniek.

Op 5 juli 2021 vormde Escher in Het Paleis een tijdelijke werkplek, als venue in de Work From Here Contest. In samenwerking met Tiquets konden influencers meedingen naar een plek aan een bureau dat stond opgesteld in een zeer bijzondere locatie. Naast ons museum waren dat Casa Batlló in Barcelona, Centre Pompidou in Parijs, de Duomo in Milaan en het Museum of Modern Art (MoMA) in New York.

Op 19 maart 2021 heeft het NRC een interview gepubliceerd met conservator Judith Kadee. Dit interview ging onder meer in op het werken in het museum tijdens de coronapandemie en het digitaal bereiken van mensen om zodoende toch de verhalen van Escher en zijn prenten te blijven delen. In de podcastserie Beeldspieker, voor iedereen maar toch vooral voor mensen met een visuele beperking, hebben we verteld over de Escherprenten *Relativiteit* en *Ringslangen* en over toegankelijkheid van met museum. Bij Beeldspieker bevinden we ons in het gezelschap van onder andere het Kunstmuseum, Beeld en Geluid Den Haag, Beelden aan Zee, Museon en Pulchri Studio.

Educatie

Ook in 2021 heeft EiHP bijgedragen aan de vernieuwing van de kunsteducatie door samen te werken met diverse culturele instellingen en scholen. Zo werd het museum onderdeel van een mooi leer-ecosysteem in de stad. De museumlessen sluiten aan op de SLO-leerdoelen en op de thema's en leerdoelen van Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH). EiHP maakt hierbij gebruik van haar kennis van diversiteit, interactiviteit, informatieoverdracht en 'family learning' om het bezoek van het museum tot een plezierige en leerzame ervaring te maken. De museumdocenten leren leerlingen beter te kijken naar kunst en stimuleren ze om zich op eigenwijze manier te verbinden met de kunstwerken. Voor bezoekers die in familieverband of individueel het museum bezoeken zijn er rondleidingen en workshops linoleumsneden en vlakvullingen maken. In aansluiting op het educatief programma hebben ook deze workshops een sterk educatieve insteek: 'Leren door te doen'.

Museumlessen en schoolrondleidingen

Ook in 2021 biedt EiHP bij de vaste tentoonstelling vier museumlessen aan voor groep 5 t/m 8 van het primair onderwijs: *Creër je eigen wereld*, *Een mier gedrukt op papier*, *Meesterlijke Metamorfoses* en *Ga met Escher mee op reis*. Alle leerjaren uit het (speciaal) voortgezet onderwijs kunnen kiezen voor de museumles *De oneindige wereld van M.C. Escher*.

Voor leerjaar 1,2,3 uit het voortgezet onderwijs is er de interdisciplinaire rondleiding *Orde & Chaos, een andere kijk op Escher*. Deze rondleiding is ontwikkeld in samenwerking met Het Nationale Theater.

Tevens is het mogelijk om een schoolrondleiding en een museumbezoek zonder gids en met kijkwijzer te boeken. Ter voorbereiding van het museumbezoek is er een achtergrondinformatiepakket en een wiskundepakket beschikbaar voor docent en leerling.

Op aanvraag van scholen worden er lessen op maat gemaakt om de rondleiding of museumles zo goed mogelijk aan te laten sluiten op het schoolcurriculum, schoolproject en het niveau van de leerling.

Mogelijkheden in covidtijd

Tijdens de derde lockdown is het museum ruim een half jaar gesloten geweest. Daarna zijn er in het door covid getekende jaar met 1,5 meter afstandsmaatregelen veel geplande schoolrondleidingen en museumlessen verplaatst, geannuleerd en aangepast. Scholen annuleerden reeds geboekte lessen en rondleidingen omdat groepen in quarantaine moesten, er een lerarentekort was of door het beleid van de schoolbesturen om tijdens covid alleen onderwijs op school te geven.

Heel veel tijd en mankracht is besteed aan het omboeken van schoolreserveringen om linksom of rechtsom toch kunstonderwijs aan leerlingen te bieden en ze de verbinding aan te laten gaan met elkaar, de kunst en zichzelf. Iets dat juist in covidtijd zo'n noodzaak was, niet alleen om samen te kunnen leren, maar ook voor het welzijn van de leerlingen.

Vanwege de geldende regels rondom covid werden de museumlessen in 2021 die wel door konden gaan op alternatieve wijze aangeboden. Zo werden de klassen in kleinere groepen rondgeleid en workshops met een heel interactief karakter aangepast naar een workshop die op 1,5 meter afstand geïnstrueerd kon worden. Er zijn diverse lesmaterialen aangeschaft om dit mogelijk te maken, zoals uitschuifbare aanwijzstokken.

Schoolgroepen die het museum op eigen gelegenheid wilden bezoeken (met kijkwijzer) konden lange tijd niet ontvangen worden vanwege de 1,5 meter-regel; in het kleine pand kon die afstand niet worden gewaarborgd. Ook konden er lange tijd geen grote of dubbele schoolgroepen (groepen groter dan 25 leerlingen) worden ontvangen voor rondleidingen of lessen. Gelukkig waren begeleide rondleidingen voor groepen tot 30 leerlingen later in het jaar wel weer mogelijk. Niettemin hebben we ook schoolgroepen moeten teleurstellen en het museumbezoek verplaatst naar het schooljaar erna.

Kinderworkshops op zondag en in vakanties werden op 1,5 meter afstand gegeven. Dit is mogelijk gemaakt door met tijdsloten en minder aantal deelnemers te werken.

Diversiteit en inclusie

COVID-19 heeft grote gevolgen gehad voor het museum, zeker voor het educatieteam. Lange tijd was er bijna geen uitvoerend werk voor de zzp'ers. Een aantal rondleiders is om die reden vertrokken, met pijn in het hart, en kozen voor een vaste baan elders. Er zijn in 2021 nieuwe rondleiders aangetrokken. Hierbij is ingezet op een inclusieve manier van werven. Er is gericht gezocht naar nieuwe rondleiders met een (bi-culturele) achtergrond en ook sollicitanten met een minder voor de hand liggende opleiding en weinig museale leservaring kregen de kans om zich te bewijzen. Dat heeft voor zowel de drie nieuwe rondleiders als voor het museum heel positief uitgepakt. Met het educatieteam is het museum een goede afspiegeling van de maatschappij. Goede rondleiders/museumdocenten, waar je je als leerling aan kunt spiegelen, maken het verschil.

Toegankelijkheid: visuele handleiding

In 2021 is er een visuele handleiding ontwikkeld behorende bij de museumlessen. Leerlingen met een, om wat voor reden dan ook, hogere prikkelgevoeligheid kunnen zich hiermee vooraf van informatie voorzien over het museum en de museumles. Dit helpt om prikkels vooraf weg te nemen. De visuele handleiding laat zien hoe het museum eruitziet en beschrijft wat te verwachten is bij een museumles en wat de mogelijkheden zijn voor het reduceren van prikkels tijdens het museumbezoek. De handleiding is ontwikkeld in samenwerking met Stichting Onbeperkt Genieten en de P.H. Schreuderschool (Joke Kok).

Alle educatieve programma's zijn op maat te maken naar de wensen van het (speciaal) onderwijs. Dat is in 2021 ook meerdere malen gedaan. De museumlessen zijn ook buiten openingstijden te boeken, waardoor ze tot minder prikkels leiden. Hier wordt graag gebruik van gemaakt door deze groepen.

Educatiebeleid

Cultuurnota: cultuureducatie voortgezet onderwijs

Escher in Het Paleis was in 2021 samen met Museum Beelden aan Zee en Het Nationale Theater de aanjager van een belangrijke gemeentelijke lobby, waarbij er werd gepleit voor een breder gesubsidieerd platform voor het educatieve museale aanbod in de stad.

Leerlingen van leerjaar 1, 2 en 3 uit het voortgezet onderwijs kunnen op deze manier ook kiezen uit museumlessen van musea die niet zijn aangesloten bij het meer beperkte Cultuurmenu. Ook is er gepleit voor een platform voor interdisciplinair, museaal educatief aanbod, én met resultaat! Vanaf 1 oktober 2022 mogen ook alle musea, naast de theaters in de stad, nu drie educatieve programma's voor het voortgezet onderwijs aanbieden via CultuurSchakel en dus de brochure Expeditie C.

De museumlessen zijn op deze manier ook met korting af te nemen. Dit haalt een belangrijke financiële drempel weg en resulteert in een groter bereik van de Haagse leerlingen uit het voortgezet onderwijs.

Het museum ontvangt veel positieve feedback van scholen over de educatieve programma's. Het wordt enorm gewaardeerd dat leerlingen mee konden doen met museumlessen in covidtijd, al was het op aangepaste manier. Juist ook een kunstervaring als *Orde & Chaos, een andere kijk op Escher* - waarbij de leerling centraal staat, samenwerkt en meebepaalt wat en hoe het leert - deed de leerlingen veel goed.

Expertise delen

Haagse cultuuronderwijsdag 21 april 2021

Escher in Het Paleis heeft zich als inspirator geprofileerd door een van de sprekers te zijn op deze dag. Webredacteur van EiHP Erik Kersten sprak over de wijze waarop het museum samen met de doelgroep en leerlingen de prenten van Escher nog toegankelijker heeft gemaakt voor zienden en visueel beperkte mensen. De optische illusies in de prenten van M.C. Escher zijn voor zienden en niet zienden toegankelijk gemaakt met multi-zintuiglijke objecten. Deze maken onderdeel uit van de permanente opstelling op de interactieve 2^e verdieping. Ze prikkelen bezoekers door middel van audio en laten ze voelen aan 3D-versies van de prenten *Reptielen*, *Diepte* en *Relativiteit*. De focus ligt hierbij op zelfstandig museumbezoek en op het onderlinge gesprek tussen zienden en niet-zienden. De General Manager is samen met twee docenten van het ISW Hoogeland Technasium en de Haagse Hogeschool en diverse belangenverenigingen de initiator van dit leer-ecosysteem geweest dat gestart is in 2019 met voelreliëfs voor rondleidingen voor blinden en slechtzienden. Uit het tweede leertraject zijn de multi-zintuiglijke objecten ontstaan. Er is een online 'soft-launch' voor de leerlingen georganiseerd met een geweldige speech van een van de leden van de doelgroep, over het belang van toegankelijkheid in musea.

Escher, een wonderlijk gevoel

Op de tweede verdieping is ook *Escher, een wonderlijk gevoel* te zien. Een film die is gemaakt over het unieke ontwikkeltraject. De film is voorzien van specifieke audiodescriptie en ondertiteling en daardoor breed toegankelijk. De film is mede mogelijk gemaakt door de sponsors Gemeente Den Haag, Stichting Voorall, Stichting Kubes en het Haags Groene Kruis Fonds en geproduceerd door Tripple3film.

Bejegeningstraining Bartiméus

Stichting Bartiméus heeft een bejegeningstraining gegeven voor kassières, gebouwenbeheerders, winkelmanagers, vrijwilligers en rondleiders. De vergroting van de toegankelijkheid op alle niveaus is daarmee verder in gang gezet en de bewustwording is met de training vergroot. Het doel van de training was om deelnemers te leren hoe je bezoekers met een visuele beperking ontvangt en begeleidt: wat zijn de bottlenecks in de toegankelijkheid van het gebouw en hoe begeleid je ze daarin? En wat is ons aanbod aan activiteiten voor deze bezoekers?

Inspiratiesessie

In november 2021 profileert Escher in Het Paleis zich nogmaals als inspirator, in opdracht van CultuurSchakel met de best practice rondleiding *Orde & Chaos, een andere kijk op Escher*. Een groep vakdocenten van het Koninklijk Conservatorium en de Haagse Hogeschool/PABO volgende de rondleiding en werd zo geïnspireerd om hun eigen lessen op de Hogescholen te voeden met dit voorbeeld van interdisciplinair werken. Deze theatrale rondleiding is ontwikkeld door het museum in samenwerking met Het Nationale Theater.

Totaal aantal ontvangen leerlingen in 2021

2020 2021

- PO 1166 1138
- VO 2422 601

Positionering

Escher in Het Paleis is ontstaan vanuit de overtuiging dat de kunstenaar Escher een permanente plek verdient in het museale veld in Nederland, zoals dat ook voor andere beroemde kunstenaars als Rembrandt, Van Gogh en Mondriaan geldt. In de afgelopen jaren heeft EiHP bewezen een zeer breed publiek aan te spreken. Niet alleen de traditionele museumbezoeker weet EiHP te vinden, maar juist de toegankelijkheid van zijn werk maakt nieuwsgierig en trekt ook vele bezoekers die normaal gesproken misschien niet zo snel een museum zouden bezoeken. Zijn kunst is voor iedereen toegankelijk, waardoor het museum ook erg veel jonge bezoekers kent. Dit is een van de unieke eigenschappen van de kunstwerken van Escher: zijn fantasievolle prenten en werelden spreken wereldwijd vele generaties aan.

Een andere unieke eigenschap van de werken van Escher is dat deze door bèta-docenten wereldwijd gebruikt worden om leerlingen te enthousiasmeren voor deze disciplines. Vanwege dit feit staat EiHP in veel gevallen al met één voet in het onderwijs. Zijn werk daagt de kijker op verschillende manieren uit en nodigt daarom direct uit tot filosoferen: Escher leert de bezoeker kijken.

De breedte van Eschers werk, en het feit dat Escher in Het Paleis in Den Haag is gevestigd op een unieke locatie, kent vele voordelen voor de stad. Niet alleen is het de afgelopen jaren gegroeid van 74.000 bezoekers naar 176.000 bezoekers in 2019, maar ook zijn er wereldwijd grote tentoonstellingen geweest over M.C. Escher met bruiklenen uit Den Haag. Maar liefst 58% van de bezoekers komt normaalgesproken uit het buitenland.

EiHP heeft als monografisch museum een unieke plek in het museale landschap. Weinig andere kunstenaars kunnen solo een heel museum draaiende houden. De gigantische groei van bezoekers in EiHP voor corona met inzet van minimale middelen zegt veel over de ambitie en het potentieel van het museum.

Profilering met Den Haag

EiHP is samen met het Mauritshuis en Kunstmuseum Den Haag een van de grote namen in Den Haag op toeristisch gebied. Tevens is het gelegen in het Museumkwartier Den Haag. Een gebied wat door de gemeente ingezet wordt om lokaal, regionaal, nationaal en internationaal meer bezoekers te trekken.

Stichting Museumkwartier

Om drie redenen heeft de gemeente Den Haag de culturele partijen in het Museumkwartier gevraagd zich te verenigen. Op het moment van schrijven bevindt de Haagse binnenstad zich namelijk in een unieke negatieve situatie; ten eerste de post-covid periode. Van alle vier de grote steden doet de stad Den Haag op retail gebied het slechtste. Internationaal bezoek blijft uit en er is veel leegstand na de crisis. Tel daarbij op dat aan de rand van Den Haag de Mall of The Netherlands is gekomen, wat een serieuze concurrent is van de binnenstad in Den Haag. De komst van Malls in de jaren 70 in Amerika resulteerde tot leegstand in de binnensteden en het verdwijnen van een gespecialiseerd winkelaanbod. Om een divers en aantrekkelijk winkelaanbod in de stad te behouden wijst onderzoek uit dat het hebben van een breed cultureel aanbod bijdraagt aan een 'reason to visit'. Deze 'reason to visit' is in de komende jaren in de directe omgeving van het Binnenhof zeer noodzakelijk vanwege de verbouwing van dit Nederlandse centrum van democratie. Musea, theaters, ondernemers en bewoners hebben direct last van de negatieve gevolgen van deze verbouwing. Door de creatieve geesten en de marketingkracht van de culturele partijen te verenigen kunnen er, met ondersteuning van de afdeling economie van de gemeente Den Haag, organisatie-overstijgende ideeën bedacht en uitgevoerd worden om de bezoekersstroom op gang te houden. In februari 2021 is deze Stichting Museumkwartier Den Haag opgericht. De general manager van EiHP speelt een grote rol binnen deze stichting in de functie van voorzitter.

Op het gebied van de travel trade is EiHP ook nauw samen blijven werken met The Hague & Partners, Kunstmuseum Den Haag, Mauritshuis, Panorama Mesdag, Madurodam en diverse hotels. Deze samenwerking bestaat uit het bezoeken van beurzen, trade-missies en de daaruit voortvloeiende fam-trips. Tussen deze partijen vindt regelmatig overleg plaats om het maximale uit deze samenwerking te halen en om de gezamenlijke strategie te bepalen.

In 2020 en 2021 heeft deze markt zich aangepast en hebben alle activiteiten zich virtueel afgespeeld. De focus lag hierbij vooral op relatiebeheer, visie op de toekomst en het opbouwen van kennis voor beslissingen in de toekomst op deze belangrijke markt. Virtuele participatie heeft plaatsgevonden vanuit het Marriott en Hotel Des Indes met beide hotel als partners voor dit event.

EiHP maakte deel uit van het samenwerkingsverband 'Kunst Holland'. Een project dat in 2014 is gestart samen met het Rijksmuseum, Van Gogh Museum, Kunstmuseum Den Haag, Amsterdam Marketing en het NBTC. Het doel van dit project is een grotere mate van bewustwording van het geweldige en hoogwaardige kunstaanbod in Nederland binnen het hoog-segment van de Duitse markt. In 2016 heeft ook het Mauritshuis zich aangesloten. Hierin presenteerde het NBTC de 'Big 5' van de Nederlandse kunstenaars in het buitenland: Rembrandt, van Gogh, Vermeer, Mondriaan en Escher. Dit samenwerkingsverband is volledig tot stilstand gekomen in 2020 en 2021. Voordeel is dat er hierdoor flink bezuinigd kon worden op de marketingkosten.

EiHP hoopt nog steeds om in de toekomst te kunnen verhuizen naar de voormalige Amerikaanse ambassade aan het Lange Voorhout om een noodzakelijk groei in publiek te kunnen doormaken en tegelijkertijd meer ruimte te geven aan het werk van M.C. Escher. Het museum heeft in 2019 intensief gewerkt aan realisatie van deze wens, samen met IQNN (projectontwikkelaar), Syntrus Achmea (vastgoedfinancier), Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de afdeling Monumentenzorg, architecten en tentoonstellingsontwerpers. Dit alles bleek te kunnen resulteren in een spectaculair nieuw Eschermuseum. De gemeente Den Haag heeft half maart 2020 om juridische redenen besloten de huidige ontwikkeling stop te zetten. De hoop is dat halverwege 2022 een nieuw proces zal starten om een Eschermuseum in de ambassade te kunnen realiseren.

Vorbereiding jubileumjaar 2023 gestart

In 2023 viert Escher in Het Paleis een jubileumjaar ter ere van de 125ste geboortedag van de kunstenaar. Tijdens deze viering zullen er een aantal bijzondere tentoonstellingen worden gemaakt in zowel EiHP als in Kunstmuseum Den Haag. De voorbereidingen hiervoor zijn in 2021 gestart, rondom het samenstellen van tentoonstellingen en het contact leggen met de gemeente, touroperators, kunstenaars en andere partijen. Dit jubileumjaar is ook een uitgelezen kans voor de stad Den Haag om na de coronajaren en tijdens de verbouwing van het Binnenhof de aandacht op zich te vestigen, zowel lokaal, nationaal als internationaal.

KPMG

KPMG Audit

Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Verplichtingen verbonden aan de subsidie 2021

In de toekenningsbrieven voor de subsidies 2021 van de gemeente Den Haag zijn verplichtingen opgenomen die verbonden zijn aan de subsidies. Deze zullen hieronder stuk voor stuk worden behandeld.

Prestatienormen in de subsidieverlening 2021 kenmerk ABBA/VL/25963

Norm: De Stichting Escher Collectie behaalt circa 145.000 bezoekers en draagt er zorg voor dat er naast de Escher-tentoonstelling ook tenminste twee andere tentoonstellingen te zien zijn in het Paleis.

Realisatie: Vanwege de coronamaatregelen heeft Escher in Het Paleis op last van het Rijk zijn deuren voor het grootste deel van het jaar moeten sluiten. Op de momenten dat bezoekers weer werden toegestaan was dit onder zeer strenge regels om de verspreiding van COVID-19 te voorkomen. Vanwege dit feit komt Escher in Het Paleis uit op 51.675 bezoekers. Naast de semi-permanente tentoonstelling waren er de volgende wisseltentoonstellingen.

‘Geniale Grafici: Escher en zijn tijdgenoten’	3 maart t/m 5 september
‘Tijd en Eeuwigheid. Poëzie in beeld en woord’	28 juni t/m 19 september
‘Kijken met je Handen’	14 oktober 2021 t/m 9 januari 2022
‘Andy Warhol: Obsessie met oplage’	7 december t/m 6 maart 2022

Norm: De Stichting Escher Collectie bereikt met educatieve activiteiten ca. 4.500 leerlingen uit het primair onderwijs in Den Haag en ca. 9.000 leerlingen uit het voorgezet onderwijs.

Realisatie: Ondanks heel veel tijd te hebben besteed om te proberen om op allerlei manieren toch leerlingen en studenten te kunnen ontvangen komt EiHP vanwege de coronabeperkingen in 2021 uit op 1138 leerlingen PO en 601 VO.

Net als voorgaande jaren blijft het museum aandacht vragen voor het volgende. Zoals eerder aangegeven in jaarverslagen groeit EiHP uit zijn jasje wat betreft regulier bezoek. Wat echter heel duidelijk is geworden in 2020 en 2021, door het steeds opnieuw plannen, is dat de grens voor de te ontvangen leerlingen PO reeds bereikt is. Vanwege het succes van de nieuwe museumlessen PO zoals geïnitieerd in 2019, is de vraag nu groter dan dat er ruimte is om de aanvragen te plaatsen. We spreken dan over PO-bezoek van scholen uit de stad. De nieuwe lessen zijn echter ook opgevallen op scholen en soortgelijke organisaties als Cultuurschakel buiten Den Haag. Organisaties als Kunst Centraal uit Bunnik, Westland Cultuurweb en CKC & partners Zoetermeer hebben interesse getoond voor 20 klassen per organisatie. Wegens ruimtegebrek in het huidige pand moet EiHP echter nu vaak nee verkopen, een situatie die de organisatie zeer betreurt.

Norm: De Stichting Escher Collectie dient inspanningen te leveren op het gebied van cultuuronderwijs conform de doelstellingen uit de nota Cultuureducatie 2017. U dient in 2021 verder te werken aan de ontwikkeling en het aanbieden van activiteiten voor het cultuuronderwijs die zijn afgestemd op de wensen van scholen en passen binnen de doorlopende leerlijnen die binnen het project ‘Cultuuronderwijs op zijn Haags’ worden ontwikkeld door scholen en culturele instellingen.

Realisatie: Een uitgebreide beschrijving van de ondernomen inspanningen is te vinden onder de hiervoor genoemde paragraaf ‘Educatie’.

Meerjarenbeleidsplan 2021 – 2024

Het museum heeft voor meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2021 – 2024 ‘Kracht en Kwetsbaarheid’ een structurele jaarlijkse bijdrage gevraagd van € 430.000,-, maar heeft € 361.568,- toegewezen gekregen. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd.

Risico's

De belangrijkste bedrijfsrisico's voor het museum zijn:

1. De gevolgen van de korting op de jaarlijkse bijdrage van de gemeente. Escher in Het Paleis zal deze korting zelf op moeten vangen, o.a. door de entreprijs te verhogen, wat kan leiden tot minder bezoekers uit de categorie mensen met lagere inkomens. Meer focus zal komen te liggen op het vergroten van het volume volbetalende bezoekers om het verlies van subsidie op te vangen. Dit is een contradictie in het coronatijdperk, ook met het oog de gevolgen van de Russische invasie in de Oekraïne. Tevens zal de tijd die gestoken moet worden aan het binnenhalen van extra bezoekers door het kleine team ten koste gaan van andere maatschappelijke projecten.
 2. De gevolgen van de coronapandemie en de Russische invasie in Oekraïne ten opzichte van het internationale reizen. Wanneer komt het internationale reizen weer op gang? Mag het museum weer onbeperkt bezoekers ontvangen? Normaal gesproken ontvangt het museum 58% bezoekers uit het buitenland.
 3. Schade of diefstal van de collectie. Het museum heeft dit risico afgedekt door een collectieverzekering. Bovendien is het museum uitgebreid beveiligd, zowel tijdens openingstijden als in de uren dat het museum gesloten is voor publiek.
 4. Onverwacht slechte of geen free publicity voor tentoonstellingen of ‘slecht’ museumweer waardoor bezoekersaantallen lager uitvallen dan verwacht en navenant ook de publiekinkomsten. Het subsidiedeel van de gemeente is geslonken van 25% naar 20%. Hierdoor moeten de eigen inkomsten door de bezuiniging van de gemeente bij EiHP groeien van 75% naar 80% van de totale baten en is dit aandeel daarmee zeer hoog vergeleken met andere musea.
- De publieksinkomsten in 2020 waren € 483.731,-, in 2021 was dat € 532.347,-. Dit bedrag ligt ver onder het begrote bedrag voor dit jaar. Subsidies vanuit de gemeente en de overheid hebben de financiële schade kunnen beperken, waardoor er voor 2021 geen beroep hoeft worden gedaan op de algemene reserve.
5. Uitval van computersystemen door externe of interne oorzaken. Het museum is in maart 2022 overgegaan op diverse clouddiensten, een proces dat in 2021 is gestart.
 6. De organisatie is met 7,2 FTE relatief klein van omvang. Dit brengt risico's met zich mee wat betreft de continuïteit van uitvoering van de werkzaamheden en overdracht van kennis bij plotselinge wijzigingen in de bezetting.

Risico's 2021-2022

Primair de gevolgen van de bestrijding van de coronacrisis. Sinds begin december 2020 is het museum grotendeels gesloten geweest voor het publiek door de derde lockdown, als gevolg van de maatregelen die de overheid heeft aangekondigd naar aanleiding van COVID-19. Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag is door corona en de Russische inval in de Oekraïne het internationale toeristisch verkeer nog steeds niet op gang gekomen.

Escher in Het Paleis heeft echter een gezonde bedrijfsvoering. Het museum heeft voldoende liquiditeiten en reserves om in beperkte mate derving van publieksinkomsten te overbruggen. Escher in Het Paleis streeft ernaar om gezamenlijk met zijn zakelijke partners zo goed mogelijk uit deze crisis te komen met zo min mogelijk gevolgen, voor zowel eigen als extern personeel, zonder de bedrijfsvoering in gevaar te brengen.

Het museum heeft zijn risico's geanalyseerd en maatregelen genomen om de kans te verkleinen dat het risico zich voordoet dan wel de gevolgen daarvan te mitigeren. Het huidige systeem van risicomanagement voldoet en er worden geen veranderingen voorzien.

Financiële instrumenten

De primaire financiële instrumenten van de stichting dienen ter financiering van de operationele activiteiten van de stichting of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van de stichting is om niet te handelen in financiële instrumenten.

De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van de stichting zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en het prijsrisico bestaande uit het rente- en marktrisico. Het beleid van de stichting om deze risico's te beperken, luidt als volgt:

Prijsrisico

Het marktrisico wordt gedefinieerd als het risico op verliezen die kunnen ontstaan door ongunstige marktbevingen. De stichting identificeert voornamelijk macro-economische omstandigheden en kredietrisico's.

Stichting Escher Collectie is actief als museum. Deze markt kenmerkt zich door een overwegend stabiele inkomstenstroom en is relatief beperkt gevoelig voor conjuncturele schommelingen. Voorts heeft de stichting beperkt tot geen invloed op in hoofdzaak macro-economische factoren die de inkomstenstroom beïnvloeden. Het marktrisico wordt ingeschat op minimaal. Het museum heeft geen externe leningen en het renterisico is derhalve ook minimaal.

Kredietrisico

De stichting handelt enkel met kredietwaardige partijen en heeft procedures opgesteld om de kredietwaardigheid te bepalen. Tevens heeft de stichting richtlijnen opgesteld om de omvang van het kredietrisico bij elke partij te beperken. Bovendien bewaakt de stichting voortdurend haar vorderingen en hanteert een adequate aanmaningsprocedure. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor de stichting minimaal. Verder zijn er geen belangrijke concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico/kasstroomrisico

Stichting Escher Collectie kent een stabiele inkomstenstroom vanuit enerzijds bezoekers en anderzijds subsidieverstrekkers. De kans dat de hieraan verbonden toekomstige kasstromen leiden tot uitzonderlijke fluctuaties is beperkt, aangezien de subsidieovereenkomsten doorgaans voor langere perioden worden aangegaan en bezoekersaantallen een stabiel, groeiend verloop tonen. Daarnaast heeft de stichting geen invloed op de effecten van wereldwijde of landelijke maatschappelijke factoren (onrust) die de inkomsten als gevolg van plotseling sterk teruglopende bezoekersaantallen beïnvloeden. Het museum bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. De directie ziet erop toe dat steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen van het museum te kunnen voldoen.

Resultaat 2021 en het eigen vermogen per 31-12-2021

De totale baten bedroegen € 1.366.188,- waarvan € 532.347,- aan publieksinkomsten.

De totale baten waren hiermee € 381.312,- lager dan begroot. De totale lasten bedroegen € 1.167.898,-.

De lasten waren daarmee € 579.602,- lager dan begroot. Het overschot op het exploitatieresultaat 2021 was € 192.842,-. Het overschot wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserves. Het vrij besteedbaar vermogen bedraagt EUR 237.317 en staat ter doel van de stichting.

De financiële positie van het museum is solide. Het museum beschikt over voldoende eigen vermogen en de liquiditeitspositie is ruim voldoende om aan de korte termijn verplichtingen te voldoen. Per ultimo 2021 is de solvabiliteit 0,70 (2020: 0,65) en de current ratio 17,18 (2020: 8,81).

Bezoldiging directie en Raad van Toezicht

De directeur van de Stichting Escher Collectie staat op de loonlijst van de Stichting Kunstmuseum Den Haag. Voor zijn tijdsbesteding voor Stichting Escher Collectie heeft de Stichting Kunstmuseum Den Haag in 2021 een managementvergoeding aan de Stichting Escher Collectie in rekening gebracht van € 64.732,-.

Begroting 2022

De begroting 2022 is gebaseerd op het meerjarenplan 2021-2024 welke inmiddels door de gemeente Den Haag is geaccordeerd met hierin meegenomen de aanbevelingen van de commissie. Voor de lasten is een totaalbedrag begroot van € 1.713.800,-. De baten zijn begroot op een totaalbedrag van €1.574.950,-, waardoor de begroting 2022 niet sluitend is.

Den Haag, 28 april 2022

Benno Tempel

Raad van Toezicht

In 2021 is de RvT vier keer bijeengekomen. In de RvT-vergadering van 22 april 2021 is de jaarrekening 2020 van Escher in Het Paleis goedgekeurd. In alle vergaderingen is stilgestaan bij de kwartaalrapportages, begroting en jaarrekening van het museum. De begroting wordt elke drie maanden aangepast als gevolg van de onzekere ontwikkelingen rondom het coronavirus. Speciale aandacht werd door de RvT ook in 2021 weer besteed aan de gevolgen van de coronacrisis. De voorzitter hield hierover vanaf het begin van de crisis nauw contact met de directie van het museum en de accountant van KPMG.

De Raad van Toezicht is de gemeente Den Haag en het Rijk dankbaar voor de financiële steun die in 2021 beschikbaar is gesteld om dit jaar en mogelijk ook 2022 financieel redelijk ongeschonden door te komen. Daarnaast spreekt de Raad van Toezicht waardering voor directie en medewerkers van het museum uit voor de wijze waarop ze samen hebben gereageerd op de coronacrisis.

Op de bijeenkomst op 23 september heeft de voorzitter de voorzittershamer overgedragen aan de nieuwe voorzitter tijdens een feestelijk diner in Escher in Het Paleis. Tevens is de voorlopige begroting 2022 van Escher in Het Paleis vastgesteld.

In juni 2022 wordt gestart met de werving van een nieuw lid, vanwege het aflopen van de tweede termijn van een van de leden. Een auditcommissie gaat zich o.a. bezighouden met de selectie van een nieuwe accountant (per 2023).

Toepassing Code Cultural Governance

Escher in Het Paleis is een stichting, waarvan de dagelijkse en algemene leiding in handen is van één bestuurder. Er is een Raad van Toezicht die op basis van de statuten van de stichting toezicht uitoefent.

In de toelichting, op de pagina's hiervoor, op de activiteiten en de prestaties van het museum is alles terug te vinden wat te maken heeft met de maatschappelijke doelstelling van het museum, zowel beleidsmatig als in prestaties. Het beleid op het gebied van inclusie en diversiteit is hierin ook terug te vinden.

Zowel de Raad van Toezicht als directie is zich terdege bewust van een heldere scheiding in verantwoordelijkheden. Ook dit jaar leidde dat tot een kritische maar goede gedachtenuitwisseling tussen de Raad van Toezicht en directie. Het bestuurlijk niveau van het museum werd hierdoor verder geoptimaliseerd. Zowel de Raad van Toezicht als directie blijft onverminderd kritisch op professioneel en integer handelen met vermijding van belangenverstrengeling. Zowel de Raad van Toezicht als directie blijven hier alert op en kijken ook extra kritisch naar zichzelf als er zich elders in de wereld van subsidies ongelukkige voorvallen voordoen.

In het verslagjaar 2020 heeft de Raad van Toezicht zichzelf geëvalueerd. Van deze interne zelfevaluatie is geen verslag vastgelegd, maar besproken in een besloten vergadering van de Raad van Toezicht.

Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van de Stichting heeft per 31 december 2021 de volgende samenstelling:

- Mevrouw drs G.M.C. de Ranitz, voorzitter sedert 23 september 2021, termijn herbenoeming 2025.
- Mevrouw mr. Y. van Rooy, lid sedert 1 december 2014, herbenoemd in 2018 voor tweede (laatste) termijn.
- De heer drs. H.W. Breukink, lid sedert 17 september 2015, termijn herbenoeming 2019.
- Mevrouw ir. M.W.L. van Vroonhoven, lid sedert 17 september 2015, termijn herbenoeming 2019.
- De heer drs. M. Essafi, lid sedert 22 september 2017, termijn herbenoeming 2021.
- Mevrouw drs. J. Klijsma, lid sedert 30 september 2019, termijn herbenoeming 2023.

Den Haag, 28 april 2022

Jet de Ranitz

Balans per 31 december 2021

ACTIVA

Na resultaatbestemming

		<u>31-12-2021</u>		<u>31-12-2020</u>	
		€	€	€	€
C.4 Vaste activa					
<i>C.2 Materiële vaste activa</i>	1				
Inventaris		15.413		26.782	
Hardware		<u>2.802</u>		<u>3.446</u>	
			18.215		30.228
C.9 Vlottende activa					
<i>C.6 Vorderingen</i>					
Handelsdebiteuren	2	9.950		14.696	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3	43.878		16.237	
Overlopende activa	4	<u>164.200</u>		<u>64.967</u>	
			218.028		95.901
C.8 Liquide middelen	5		2.371.299		2.414.403
Totaal			<u>2.607.542</u>		<u>2.540.532</u>

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

PASSIVA

		<u>31-12-2021</u>		<u>31-12-2020</u>	
		€	€	€	€
C.14 Eigen vermogen					
C.11 Algemene reserve	6	237.317		237.317	
C.12 Bestemmingsreserves	7	1.587.111		1.394.268	
Totaal eigen vermogen			1.824.428		1.631.585
C.18 Voorzieningen					
Voorziening groot onderhoud	8		632.411		608.899
C.20 Kortlopende schulden					
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	9				
		47.868		92.886	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	10				
		3.436		69.875	
Overige schulden en overlopende passiva	11				
		<u>99.399</u>		<u>137.287</u>	
			150.703		300.048
Totaal			<u><u>2.607.542</u></u>		<u><u>2.540.532</u></u>

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Staat van baten en lasten over 2021

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
A. Baten			
A.1 Publieksinkomsten	532.347	1.283.000	483.731
A.10 Overige directe opbrengsten	2.380	15.000	2.686
A.11 Directe opbrengsten	534.727	1.298.000	486.417
A.12 Diverse inkomsten	39.462	87.000	28.944
A.13 Bate uit private middelen	5.000	13.000	4.100
A.18 Indirecte opbrengsten	44.462	100.000	33.044
A.20 Subsidie gemeente Den Haag	368.655	349.500	476.460
A.24 Overige subsidies gemeente Den Haag	61.390	0	181.000
A.25 Overige subsidies	356.954	0	44.000
A.26 Totale subsidies	786.999	349.500	701.460
Som der baten (A) = A.27	1.366.188	1.747.500	1.220.921
B. Lasten			
B.1 Beheerlasten personeel	120.132	386.000	193.435
B.2 Beheerlasten materieel	399.577	491.000	444.076
B.3 Totaal beheerslasten	519.709	877.000	637.511
B.4 Activiteitenlasten personeel	440.483	562.000	529.053
B.5 Activiteitenlasten materieel	207.706	308.500	197.194
B.6 Totaal activiteitenlasten	648.189	870.500	726.247
Som der lasten (B) = B.7	1.167.898	1.747.500	1.363.758
Bedrijfsresultaat	198.291	-	-142.837
Saldo rentebaten en -lasten	-5.449	-	-5.847
Exploitatie resultaat voor resultaatbestemming	192.842	-	-148.684
Resultaatbestemming:			
Onttrekking bestemmingsreserve aankoop Eschers	-1.561	-	-9.425
Toevoeging bestemmingsreserve aankoop Eschers	23.763	-	9.425
Toevoeging algemene reserve	-	-	-148.684
Toevoeging bestemmingsreserves	170.640	-	-
Totaal	192.842	-	-148.684

Kasstroomoverzicht 2021

	2021		2020	
	€	€	€	€
Kasstroomoverzicht uit operationele activiteiten				
Exploitatieresultaat		192.842		-148.684
<i>Aanpassingen voor:</i>				
Afschrijvingen	7.901		8.971	
Mutatie voorzieningen	23.512		-16.520	
		31.413		-7.549
<i>Verandering in werkkapitaal:</i>				
Vorderingen	-122.127		-23.978	
Kortlopende schulden	-149.344		71.056	
		-271.472		47.078
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		-47.218		-109.155
Betaalde rente	2		-	
Kasstroom uit operationele activiteiten		-47.216		-109.155
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings materiële vaste activa	-10.147		-15.809	
Investeringsubsidies	14.259		-	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		4.112		-15.809
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Mutaties bestemmingsreserves	-		-	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-		-
Mutatie liquide middelen		-43.104		-124.964
Stand liquide middelen 1 januari		2.414.403		2.539.369
Stand liquide middelen 31 december		2.371.299		2.414.403
Mutatie liquide middelen		-43.104		-124.964

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Informatie over de rechtspersoon

Vestigingsadres en inschrijfnummer handelsregister

Stichting Escher Collectie ("de Stichting") is feitelijk gevestigd op Lange Voorhout 74, 2514 EH te Den Haag, is statutair gevestigd in Den Haag en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 27194207.

Algemene toelichting

De belangrijkste activiteiten van de rechtspersoon

De activiteiten van Stichting Escher Collectie bestaan voornamelijk uit het inrichten, instandhouding en exploiteren van Het Paleis en het tentoonstellen van de Escher Collectie.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2021.

Informatieverschaffing over continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Informatieverschaffing over schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Algemene grondslagen voor verslaggeving

De standaarden op basis waarvan de jaarrekening is opgesteld

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen C1 'Kleine organisatie zonder winststreven' en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2020 van de gemeente Den Haag.

Conform artikel C1.106 dienen specifieke wet- en regelgeving en de subsidievoorschriften voor te gaan op de uitspraken in de Rjk en te worden toegelicht. De gemeente Den Haag kent specifieke voorschriften ten aanzien van de dotatie aan de voorziening groot onderhoud. De dotatie aan de voorziening 'Meerjaren Onderhoudsplanning' dient conform 'inrichting jaarrekening 2021' gelijk te zijn aan de ontvangen subsidie 'gebruikersonderhoud' van de gemeente Den Haag.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Algemeen

De cijfers over 2020 zijn geherrubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2021 mogelijk te maken. Het betreft de volgende herrubriceringen:

- Bankkosten

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen historische kosten.

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.
28 april 2022
(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economisch voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar alle waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen en niet op basis van voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich zullen voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in staat van baten en lasten opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie.

De stichting neemt het standpunt in dat zij niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. De conclusie is gebaseerd op een toetsing van de huidige activiteiten en omstandigheden aan de relevante wet- en regelgeving, waaronder de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, jurisprudentie en literatuur.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen:

- verstrekte leningen en overige vorderingen en overige financiële verplichtingen.

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Eventueel direct toerekenbare transactiekosten maken deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd op de manier zoals beschreven bij de desbetreffende balansposten.
Stichting Escher Collectie

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de organisatie beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de organisatie het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Grondslagen

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de organisatie en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waarderverminderingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte gebruiksduur en rekening houden met een eventuele restwaarde. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik, en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering. Op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering wordt niet afgeschreven.

De jaarlijkse afschrijving zijn voor:

- inventaris 20%-33%
- hardware 25%

Ter zake van verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan gebouwen, installaties e.d. wordt een voorziening gevormd. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd Voorzieningen.

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (indien materieel). Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen, onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de organisatie, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve is het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire beperkingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor de stichting is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op lange termijn te waarborgen.

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald, en betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van: een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en waarvan een betrouwbare inschatting kan worden gemaakt; en het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de organisatie noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de organisatie nadelige gevolgen heeft. Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voorziening voor groot onderhoud

Een voorziening voor groot onderhoud wordt gevormd voor verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan panden, installaties e.d. op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud. De uitgaven van groot onderhoud worden verwerkt ten laste van de onderhoudsvoorziening voor zover deze is gevormd door de beoogde kosten. Indien de kosten van groot onderhoud uitgaan boven de boekwaarde van de voor het desbetreffende actief aangehouden voorziening, worden de (meer)kosten verwerkt in de exploitatierekening

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Bedrijfsopbrengsten

Projectsubsidies en -bijdragen worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de groep zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. De exploitatiesubsidie van de gemeente Den Haag ter compensatie van door de stichting gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Een eventueel overschot of tekort wordt via resultaatbestemming ten gunste of ten laste van de algemene reserve gebracht rekening houdend met de voorschriften van de gemeente Den Haag.

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

De subsidie van de gemeente Den Haag over het boekjaar 2021 wordt definitief vastgesteld nadat de jaarrekening is overlegd. De subsidie van de gemeente Den Haag is vooruitlopend op de definitieve vaststelling geheel als bate verwerkt.

Diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen. Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Huuropbrengsten

Huuropbrengsten uit vastgoedbeleggingen worden lineair in de staat van baten en lasten opgenomen op basis van de duur van de huurovereenkomst. Vergoedingen ter stimulering van het sluiten van huurovereenkomsten worden als integraal deel van de totale huuropbrengsten verwerkt.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopend actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Leasing

De organisatie kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Operationele leases

Als de organisatie optreedt als lessor in een operationele lease, wordt het actief als leaseobject verwerkt in de balans overeenkomstig de aard van dat actief. De grondslagen voor de waardering van de geleasede activa zijn beschreven onder het hoofd Materiële vaste activa.

De leasebaten (exclusief vergoeding voor dienstverlening, zoals verzekering en onderhoud) als bestanddeel van de leasebetalingen worden op tijdsevenredige basis verwerkt over de leaseperiode.

Initiële directe kosten, niet zijnde verkoopkosten, die gemaakt worden om opbrengsten te genereren uit operationele leases worden direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Als de organisatie optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Toelichting balans per 31 december 2021

Activa

C.4 Vaste Activa

1 C.2 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa worden als volgt weergegeven:

	<i>Inventarissen</i>	<i>Hardware</i>	<i>Totaal</i>
	€	€	€
<u>Stand per 1 januari 2021</u>			
Aanschafwaarde	643.444	45.961	689.405
Cumulatieve investeringssubsidies	-223.160	-	-223.160
Cumulatieve afschrijvingen	-393.502	-42.515	-436.017
	<u>26.782</u>	<u>3.446</u>	<u>30.228</u>
<u>Mutaties boekjaar</u>			
Investeringen	9.240	907	10.147
Investeringssubsidies	-14.259	-	-14.259
Afschrijvingen	-6.350	-1.551	-7.901
	<u>-11.369</u>	<u>-644</u>	<u>-12.013</u>
<u>Stand per 31 december 2021</u>			
Aanschafwaarde	652.684	46.868	699.552
Cumulatieve investeringssubsidies	-237.419	-	-237.419
Cumulatieve afschrijvingen	-399.852	-44.066	-443.918
	<u>15.413</u>	<u>2.802</u>	<u>18.215</u>
 Afschrijvingspercentages	 <u>20 - 33%</u>	 <u>25%</u>	

C.9 Vlottende activa

2 Handelsdebiteuren

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Handelsdebiteuren	9.950	14.696
Voorziening dubieuze debiteuren	-	-
	<u>9.950</u>	<u>14.696</u>

De debiteuren zijn opgenomen tegen de nominale waarden onder aftrek van een voorziening van nihil voor een mogelijke oninbaarheid. In de vorderingen is een bedrag begrepen van nihil (2020: nihil) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

3 Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Omzetbelasting	43.878	16.237
	<u>43.878</u>	<u>16.237</u>

4 Overlopende activa

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Nog te ontvangen bedragen	163.649	63.198
Vooruitbetaalde kosten	551	1.768
	<u>164.200</u>	<u>64.966</u>

5. C.8 Liquide middelen

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Rabobank deposito	999.312	999.713
Rabobank rekening-courant	1.361.133	1.403.337
Gelden onderweg	2.060	680
Kas	8.794	10.673
	<u>2.371.299</u>	<u>2.414.403</u>

Onder de liquide middelen zijn uitsluitend deposito's opgenomen die direct opvraagbaar zijn.

Passiva

C.14 Eigen vermogen

6. C.11 Algemene reserve

De algemene reserve wordt gebruikt als financiële buffer om onverwachte financiële risico's op te kunnen vangen. De maximum hoogte van de algemene reserve is vastgesteld op 25% van de jaaromzet.

Verloopoverzicht

	2021
	€
Stand per 1 januari	237.317
Bij/af: resultaatbestemming 2021	-
Stand per 31 december	237.317

7. C.12 Bestemmingsreserve

Bestemmingsreserve prenten

Om het mogelijk te maken belangrijke Escher prenten te kunnen verwerven is een reserve gevormd. De vorming van deze reserve is in overleg gedaan met de Gemeente Den Haag. In de vaststellingsbrief subsidies 2015 van de Gemeente Den Haag (ABBA/VS/2446) is de maximale omvang vastgesteld op € 200.000 met een maximale looptijd tot eind 2020. De Stichting Escher Collectie heeft de gemeente om een verlenging van deze periode gevraagd, gezien de COVID-19 situatie. Deze verlenging is gehonoreerd tot en met 2024.

Verloopoverzicht

	2021
	€
Stand per 1 januari	177.798
Af: aankoop Escher prenten	-1.561
Bij: resultaatbestemming	23.763
Stand per 31 december	200.000

Bestemmingsreserve attracties

De bestaande attracties verliezen na verloop van tijd hun innoverende karakter. Om de continuïteit van het museum te kunnen waarborgen is het van essentieel belang dat de attracties tijdig worden vervangen door nieuwe innoverende attracties.

De bestemmingsreserve attracties wordt gevoed uit de eventuele overschotten op de exploitatie. De Gemeente Den Haag heeft toestemming verleend tot de vorming van een bestemmingsreserve attracties van maximaal € 340.000.

Verloopoverzicht

	2021
	€
Stand per 1 januari	340.000
Bij/af: resultaatbestemming	-
Stand per 31 december	340.000

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Bestemmingsreserve Escher naar de Amerikaanse Ambassade

De bestemmingsreserve wordt gebruikt voor de vorming van een bestemmingreserve voor de voorbereiding en onderzoekskosten voor een eventuele verhuizing van Escher naar de Amerikaanse Ambassade.

Gezien het feit dat een transitie naar de Amerikaanse Ambassade nog steeds actueel is tijdens het schrijven van deze jaarrekening en het feit dat EihP reeds twee keer eerder op dit punt is geweest is er voor deze bestemmingsreserve in april 2020 verlenging aangevraagd bij de gemeente. Deze verlenging is gehonoreerd.

In de vaststellingsbrief subsidies 2017 van de Gemeente Den Haag (ABBA/VS/2512) is de maximale omvang van deze bestemmingsreserve vastgesteld op € 153.972 en de maximale looptijd tot eind 2019. Het proces voor een eventuele overgang naar de Amerikaanse Ambassade verloopt traag. Dit heeft gevolgen voor de looptijd voor deze bestemmingreserve. Derhalve is deze looptijd verlengd tot en met 2024.

Verloopoverzicht

	2021
	€
Stand per 1 januari	122.543
Uitgaven	-
Stand per 31 december	<u>122.543</u>

Bestemmingsreserve Herinrichting Nieuwe Escher Museum

De Gemeente Den Haag heeft in een eerder stadium aangegeven er van uit te gaan dat het museum de inrichting van de museumzalen zelf (grotendeels) bekostigt. Om dat mogelijk te maken zal de komende jaren geld worden gealloceerd in deze bestemmingsreserve. Samen met gelden van derden moet dat straks de inrichting mogelijk maken. Er is uitgegaan van een looptijd tot 2024. Gezien de laatste ontwikkelingen bij Corona en de ambassade zal dit langer duren. Het benodigde bedrag wordt geraamd op circa € 2.000.000.

Verloopoverzicht

	2021
	€
Stand per 1 januari	753.927
Bij/af: resultaatbestemming 2021	170.640
Stand per 31 december	<u>924.567</u>

C.18 Voorzieningen

8 Voorziening groot onderhoud

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Voorzieningen groot onderhoud gebouwen	<u>632.411</u>	<u>608.899</u>
<i>Voorzieningen groot onderhoud gebouwen</i>		
	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
Stand per 1 januari	608.899	625.420
Dotatie voorziening groot onderhoud	101.016	101.013
Uitgaven voorziening groot onderhoud	<u>-77.504</u>	<u>-117.534</u>
Stand per 31 december	<u>632.411</u>	<u>608.899</u>

In 2021 is in totaal € 77.504 onttrokken aan de voorziening, waarvan € 71.112 voor geplande onderhoudswerkzaamheden. De geplande kosten conform meerjaren onderhoudsplan gebruikers zijn in 2021 in totaal € 56.082. Het verschil tussen de kosten van de geplande onderhoudswerkzaamheden in het Paleis worden voornamelijk veroorzaakt door:

- Aanvullende kosten schoonmaak vanwege COVID-19.

De geoormerkte subsidie (ABBA/VL/25963) van € 98.211 voor gebruikersonderhoud is conform voorwaarden toegevoegd aan de voorziening.

De voorziening groot onderhoud gebouwen kan als volgt worden gespecificeerd:

Korter dan 1 jaar:	101.013
Tussen 1 en 5 jaar:	404.052
Langer dan 5 jaar:	303.039
Totaal:	808.104

Dit betreffen bedragen die voortkomen uit het meerjarenonderhoudsplan 2020-2030 (gedateerd op 9 december 2019).

In 2022 zijn diverse groot onderhoudswerkzaamheden gepland, waaronder de restauratie van zaal 1 en 2. Grote stappen op het gebied van verduurzamen van het museum zullen gezet worden met het vervangen van alle bestaande ramen, door isolerend fineo vacuumglas.

C.20 Kortlopende schulden

9 Schulden aan leveranciers en handelskredieten

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Crediteuren	47.868	92.886

10 Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Nog te betalen omzetbelasting	-	51.149
Nog te betalen loonheffingen	3.436	18.726
	3.436	69.875

11 Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Nog te betalen kosten	77.629	108.394
Vakantiegeld	13.904	14.673
Vakantiedagen	7.866	14.220
	99.399	137.287

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Rechten

Meerjarenbeleidsplan 2021 - 2024

Conform het meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur krijgt de stichting Escher Collectie voor de periode 2021 - 2024 een jaarlijkse subsidie van de gemeente Den Haag. Voor 2022 wordt maximaal € 375.439 (kenmerk subsidiebeschikking 20211006-84034) aan subsidie verstrekt.

Verhuurcontract derden

De stichting Escher Collectie heeft een overeenkomst tot het in gebruik hebben van een ruimte die bestemd is voor het drijven van een museumwinkel in het Paleis aan het Lange Voorhout afgesloten met de stichting Vrienden van Escher in Het Paleis. De jaarlijkse vergoeding bedraagt € 26.000 exclusief btw. Wijzigingen van de vergoeding vinden plaats op basis van de wijziging van het maandprijsindexcijfer volgens de consumptieprijsindex (CPI). De overeenkomst wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd, wat inhoudt dat de leasebetalingen € 26.780 bedragen (korter dan één jaar).

Verplichtingen

Huurcontract Gemeente Den Haag

Met ingang van 1 januari 2003 heeft Stichting Escher Collectie het pand staande en gelegen aan het Lange Voorhout 74 gehuurd van de gemeente Den Haag. De huurovereenkomst is aangegaan tot 1 januari 2029. De jaarlijkse huur bedraagt € 176.051.

De verplichting bestaat voor € 1.232.357 aan huurverplichtingen tot 2029. Hiertegenover staat geen subsidiebeschikking.

De verplichting naar looptijd kan als volgt worden gespecificeerd:

Korter dan 1 jaar:	176.051
Tussen 1 en 5 jaar:	704.204
Langer dan 5 jaar:	352.102
Totaal:	1.232.357

Diensten

De stichting Escher Collectie heeft een overeenkomst afgesloten met de stichting Kunstmuseum Den Haag voor de verzorging van het systeembeheer van de stichting. De jaarlijkse vergoeding bedraagt € 4.772 exclusief btw.

De opzegtermijn bedraagt 90 dagen, derhalve is de verplichting ultimo 2021 € 1.193.

Wijzigingen van de vergoeding vinden plaats op basis van de wijziging van het maandprijsindexcijfer volgens de consumptieprijsindex (CPI).

Stichting Escher Collectie heeft een licentieovereenkomst afgesloten met M.C. Escher Holding B.V. voor een periode van vijf jaar, van 16 november 2002 tot en met 16 november 2007. Na deze periode zal, in overeenstemming met beide partijen, dit contract jaarlijks stilzwijgend worden verlengd. In 2021 is een vergoeding opgenomen van € 36.726 exclusief btw.

De stichting Escher Collectie heeft een bruikleenovereenkomst afgesloten met de stichting Kunstmuseum Den Haag voor de bruikleenobjecten M.C. Escher uit de collectie van het Kunstmuseum Den Haag. De jaarlijkse vergoeding bedraagt € 50.000 exclusief btw. De opzegtermijn bedraagt 90 dagen, derhalve is de verplichting ultimo 2021 € 12.500.

Stichting Escher Collectie heeft een overeenkomst afgesloten met GoPhoto inzake fotografie voor een periode van twee jaar, van 17 december 2018 tot en met 17 december 2020. Na deze periode zal, in overeenstemming met beide partijen, dit contract jaarlijks stilzwijgend worden verlengd. De jaarlijkse verplichting bedraagt € 2.988.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

A.1 Publieksinkomsten

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
Entree	488.628	1.224.000	499.184
Fotoshoot	43.719	59.000	-15.453
Totaal	<u>532.347</u>	<u>1.283.000</u>	<u>483.731</u>

In het jaar 2021 kwamen er 51.675 bezoekers naar Escher in Het Paleis. Het aantal bezoekers ligt 98.325 lager dan begroot (2020: 60.931 bezoekers), waardoor de publieksinkomsten eveneens lager uitkomen dan begroot. De daling van het aantal bezoekers is een direct gevolg van de door de overheid opgelegde beperkingen in verband met COVID-19. Als gevolg hiervan is het museum in 2021 langere tijd gesloten geweest of mocht het in beperkte mate bezoekers toelaten. De subsidie van de gemeente Den Haag is toegekend onder de voorwaarde dat het aantal van 150.000 bezoekers wordt gerealiseerd. Ondanks dat het aantal begrote bezoekers niet is gehaald, heeft de gemeente Den Haag aangegeven dat ze de subsidie niet zullen verminderen.

A.10 Overige inkomsten

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
Vergoedingen rondleidingen	2.380	15.000	2.686
Totaal	<u>2.380</u>	<u>15.000</u>	<u>2.686</u>

A.12 Diverse inkomsten

Evenementen	13.462	61.000	2.944
Pacht café en winkel	26.000	26.000	26.000
Totaal	<u>39.462</u>	<u>87.000</u>	<u>28.944</u>

A.13 Bijdragen uit private middelen

Particulieren	5.000	13.000	4.100
Privaat	-	-	-
	<u>5.000</u>	<u>13.000</u>	<u>4.100</u>

Vanwege het feit dat het merendeel van de workshops en het cultuurmenu niet plaats heeft kunnen vinden en ook de Vrienden nagenoeg geen inkomsten hebben ontvangen, heeft Escher in Het Paleis een beroep gedaan op de stichting Vrienden van Escher in Het Paleis voor een bedrag van € 5.000 i.p.v. de jaarlijkse € 10.000. Dit bedrag is ook ontvangen.

A.20 Subsidie gemeente Den Haag

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
Exploitatie	268.519	251.500	324.303
Gebruikers onderhoud	100.136	98.000	95.722
Huur	-	-	56.435
Totaal	<u>368.655</u>	<u>349.500</u>	<u>476.460</u>

In 2021 zijn de volgende subsidieverleningen verkregen:

1. Subsidietoekenning 2021 datum 27 januari 2021 met kenmerk ABBA/VL/25963€ 361.568.
2. Op 26 april 2021 heeft de gemeente Den Haag voor€ 103.711 de huursubsidie omgezet naar de exploitatiesubsidie als gevolg van de huurkorting. Dit is vermeld in de toekenning 140919.

De volgende subsidievoorwaarden zijn overeengekomen:

1. De stichting Escher Collectie behaalt circa 145.000 bezoekers en draagt er zorg voor dat er naast de Escher tentoonstelling ook tenminste twee andere tentoonstellingen te zien zijn in het Paleis.
2. De stichting Escher Collectie bereikt in 2021 met educatieve activiteiten ca. 4.500 leerlingen uit het primair onderwijs in Den Haag en ca. 9.000 leerlingen uit het voorgezet onderwijs.
3. De stichting Escher Collectie dient inspanningen te leveren op het gebied van cultuuronderwijs conform de doelstellingen uit de nota Cultuureducatie 2017. U dient in 2021 verder te werken aan de ontwikkeling en het aanbieden van activiteiten voor het cultuuronderwijs die zijn afgestemd op de wensen van scholen en passen binnen de doorlopende leerlijnen die binnen het project 'Cultuuronderwijs op zijn Haags' worden ontwikkeld door scholen en culturele instellingen.

Voor 2021 is een bedrag van € 263.357 bevoorschot door de gemeente Den Haag. Het bedrag is exclusief de subsidie voor de huur van het Paleis van € 171.422. Dit bedrag wordt intern verrekend.

De voorwaarden zijn niet gehaald door de COVID-19 crisis. In de cultuur nieuwsbrief van 18 maart 2020 heeft de gemeente te kennen gegeven dat er in 2020 coulant zou worden omgegaan met de prestatie-eisen voor 2020 en dat het tevens de intentie zou zijn om deze coultance ook toe te passen in 2021.

A.24 Overige subsidies gemeente Den Haag

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
Herstelfonds Cultuur 2020 Gemeente Den Haag	61.390	-	181.000
Totaal	<u>61.390</u>	<u>-</u>	<u>181.000</u>

Op 16 augustus 2021 heeft de gemeente Den Haag een subsidiebedrag met kenmerk ABBA/VL/39238 van € 61.390 toegekend om de organisatie incidenteel financieel te ondersteunen.

A.25 Overige subsidies

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
Overige subsidies	356.954	-	44.000
Totaal	<u>356.954</u>	<u>-</u>	<u>44.000</u>

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

B.1 Beheerlasten personeel

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
Huisvesting loonkosten	44.074	63.000	47.095
Bedrijfsvoering loonkosten	166.026	177.000	169.935
Bedrijfsvoering inhuur extern	70.687	107.000	87.319
Overige personeelskosten	-160.655	39.000	-110.914
Totaal	<u>120.132</u>	<u>386.000</u>	<u>193.435</u>

De bijdragen uit hoofde van NOW-subsidies zijn verwerkt onder de overige personeelskosten, waardoor per saldo een bate is gepresenteerd.

B.2 Beheerlasten materieel

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
Huisvesting	132.349	278.000	96.065
Gebruikersonderhoud	101.016	95.000	101.013
Bedrijfsvoering	158.311	111.000	238.027
Afschrijving	7.901	7.000	8.971
Totaal	<u>399.577</u>	<u>491.000</u>	<u>444.076</u>

Het totaalbedrag realisatie op Beheerlasten materieel is € 89.300 lager dan begroot. Het verschil tussen de gerealiseerde huisvestingskosten en de begroting wordt veroorzaakt door kwijtschelding van de huur over 6 maanden (2020: 8 maanden) van de Gemeente Den Haag. De kosten met betrekking tot de Bedrijfsvoering zijn hoger dan begroot. Dit heeft diverse oorzaken, waaronder hogere accountantskosten met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2021, advieskosten inzake de Amerikaanse Ambassade, de kosten met betrekking tot de aanvraag van de diverse steunmaatregelen en de bij de NOW 2.0 horende derdenverklaring.

B.4 Activiteitenlasten personeel

	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>	<i>Begroting</i> <i>2021</i>	<i>Realisatie</i> <i>2020</i>
	€	€	€
Educatie loonkosten	114.330	95.000	109.589
Publieksopvang loonkosten	115.292	146.000	118.393
Educatie inhuur extern	17.790	43.000	30.455
Publieksopvang inhuur extern	193.071	278.000	270.616
Totaal	<u>440.483</u>	<u>562.000</u>	<u>529.053</u>

De beheerlasten materieel laten in totaal een besparing zien van bijna € 123.000,-. De primaire reden van deze besparing is de sluiting van het museum tijdens lockdown. Tijdens de twee perioden van sluiting waren er minder suppoosten en kassières nodig. Daartegenover stond de noodzaak om extra personeel in te huren om, tijdens de momenten dat het museum wel open mocht zijn dit veilig en conform de regels van de Museumvereniging te doen.

B.5 Activiteitenlasten materieel

	<i>Realisatie</i> <u>2021</u>	<i>Begroting</i> <u>2021</u>	<i>Realisatie</i> <u>2020</u>
	€	€	€
Tentoonstellingen	124.445	98.000	133.769
Marketing en Communicatie	67.594	143.500	48.115
Educatie	324	25.000	2.520
Aankopen Escher Prenten	1.561	-	9.425
Diverse activiteiten	13.782	42.000	3.365
	<u>207.706</u>	<u>308.500</u>	<u>197.194</u>

Op deze post heeft de organisatie veel kunnen bezuinigen. Vanwege het feit dat de volledige internationale bezoekersstroom is stilgevallen en het museum voor het overgrote deel van het jaar slecht mondjesmaat of geen bezoekers mocht en kon ontvangen kon er bespaard worden op beurzen. Door het gevolg van de COVID-beperkingen lag de focus op lokale en regionale uittingen en samenwerkingen.

De overschrijding in kosten 'tentoonstellingen' wordt veroorzaakt door de voortgang van het in 2020 ingezette traject van produceren van nieuwe facimile en de overige kosten zijn gemaakt voor het maken van tentoonstellingen "Tijd en eeuwigheid" in samenwerking met de Kloosterkerk en het Bijbels Museum, de tentoonstelling "Geniale grafici", de tentoonstelling "Een obsessie voor oplage: Andy Warhol" en de inclusie/modetentoonstelling "Kijken met je handen" van modeontwerper Michelangelo Winklaar.

De lage kosten op 'diverse activiteiten' weerspiegelen het feit dat er nagenoeg geen inkomsten zijn geweest op het verhuren van het paleis voor evenementen en vergaderingen.

Specificatie loonkosten

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
Salariskosten	381.950	389.400
Pensioenlasten	21.847	25.788
Sociale lasten	46.726	50.078
Bijdrage	-10.800	-20.253
Totaal	<u>439.724</u>	<u>445.013</u>

De stichting Escher Collectie volgt de Museum cao. In 2021 heeft de volgende loonsverhoging plaatsgevonden:

Per 1 januari 2021 is iedereen een periodiek omhoog gegaan.

In december is er een eindejaarsuitkering van 3,15% (voor de medewerkers die na 31 maart in dienst zijn gekomen) en 6% (aan de medewerkers die voor deze datum in dienst waren) uitgekeerd.

De loonkosten van de coördinator museumwinkel worden per kwartaal doorberekend aan de stichting vrienden van Escher in Het Paleis en zijn opgenomen onder de post bijdrage.

Vanuit de CAO heeft er over 2021 een éénmalige extra bonus plaats gevonden van € 1.000,- naar ratio van het aantal contracturen.

Stichting Escher Collectie
te Den Haag

Gemiddeld aantal werknemers

	2021	2020
Huisvesting (beheerlasten)	1,4	1,4
Bedrijfsvoering (beheerlasten)	1,0	1,0
Educatie (activiteitenlasten)	3,4	3,4
Publieksopvang (activiteitenlasten)	1,4	1,4
Gemiddeld aantal werknemers	7,2	7,2

Den Haag, 26 april 2022
Stichting Escher Collectie

E. Tempel
Directeur / Bestuurder

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.
28 april 2022
(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Directie en de Raad van Toezicht van Stichting Escher Collectie

Verklaring over de in het financieel jaarverslag 2021 opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Escher Collectie (hierna ‘de stichting’) te Den Haag (hierna ‘de jaarrekening’) gecontroleerd.

Naar ons oordeel

- geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Escher Collectie per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen C1 ‘Kleine organisaties-zonder-winststreven’ en de vereisten van de jaarrekening gesteld bij of krachtens artikel 3 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017;
- zijn de in deze jaarrekening opgenomen subsidies van de gemeente Den Haag rechtmatig besteed overeenkomstig de bepalingen in artikel 5 lid 4a en 4b van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 2 de staat van baten en lasten over 2021;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2021; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Identificatie

De gecontroleerde jaarrekening 2021 van Stichting Escher Collectie sluit met een balanstotaal van EUR 2.607.542, een totaal van lasten van EUR 1.167.898, een totaal baten van EUR 1.366.188 en een exploitatie resultaat voor resultaatbestemming van EUR 192.842 positief. De in de jaarrekening opgenomen subsidies van de gemeente Den Haag bedragen in totaal EUR 400.045.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de bepalingen in artikel 5 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Escher Collectie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het financieel jaarverslag 2021 opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het financieel jaarverslag 2021 andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.
28 april 2022
(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720 en de bepalingen in artikel 5 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven' en de vereisten van de jaarrekening gesteld bij of krachtens artikel 3 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

De directie is ook verantwoordelijk voor de rechtmatige besteding van de in deze jaarrekening opgenomen subsidies van de gemeente Den Haag overeenkomstig de bepalingen in artikel 5 lid 4a en 4b van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de bepalingen in artikel 5 van de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

— het identificeren en inschatten van de risico's

- dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude

KPMG Audit

Document waarop ons rapport
2106336-22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

- van het niet rechtmatig besteden van de verantwoorde subsidies van de gemeente Den Haag die van materieel belang zijn.
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde subsidies van de gemeente Den Haag in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig zijn besteed.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 28 april 2022

KPMG Accountants N.V.

W. A. Touw RA

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.
28 april 2022
(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

In de statuten zijn geen bepalingen inzake resultaatbestemming opgenomen

KPMG Audit
Document waarop ons rapport
2186536 22X00182291DH d.d.

28 april 2022

(mede) betrekking heeft.
KPMG Accountants N.V.